

Factsheet financieel misbruik van ouderen

Definitie financieel misbruik

Financieel misbruik is het ongeoorloofd gebruik van bezittingen van een oudere. Diefstal van geld of sieraden, pinpasfraude, misbruik van machtigingen en gedwongen testamentwijziging zijn voorbeelden van financieel misbruik. Financieel misbruik begint meestal klein, maar kan al snel ernstige vormen aannemen.

Voorbeelden van financieel misbruik

- Wegnemen van geld, sieraden en goederen
- Verkoop van eigendommen
- Misbruik van machtigingen
- Kopen op naam van slachtoffer
- Gedwongen testamentwijziging of wilsbeschikking
- Financieel kort houden
- Misbruik van (bank)rekeningen

Voorbeeld - boodschappen

Een nicht van mevrouw de Vries, Janneke, komt regelmatig tussen de middag een boterhammetje eten. Na het eten doet Janneke de boodschappen voor mevrouw de Vries. Ze betaalt in de supermarkt met het bankpasje van haar tante. Dat lijkt goed te gaan. Totdat er brieven bij de mevrouw de Vries op de deurmat vallen over haar huurachterstand en niet betaalde rekeningen van het gas, licht en water. 'Dat kan niet', denkt mevrouw de Vries. 'Mijn rekeningen worden allemaal automatisch afgeschreven.' Het blijkt dus wel te kunnen, want haar nicht heeft met de bankpas haar rekening leeg geplunderd. Nu krijgt zij de deurwaarder op bezoek en is Janneke met de Noorderzon vertrokken.

Afhankelijkheidsrelatie met pleger

Ouderen zijn veelal gedeeltelijk of geheel afhankelijk van anderen in hun omgeving. Vaak is sprake van een persoonlijke of professionele afhankelijkheidsrelatie met degene die hen financieel misbruikt.

Vijf voorbeelden van categorieën plegers:

- Gezinsleden
- Familieleden
- Buren en kennissen
- Beroepskrachten en vrijwilligers
- Plotselinge nieuwe 'vrienden'

Eventuele Signalen

- Betaalachterstand van huur, energie, rekeningen etc.
- Geldgebrek
- Weigeren informatie te geven over financiële omstandigheden
- Ontbreken van geld en/of goederen
- Onverklaarbare geldopnames of kosten
- Verdwijnen van waardevolle spullen
- Aangesloten van gas en elektra
- Brieven van incassobureaus

Risicofactoren

Er zijn meerdere redenen waardoor ouderen kwetsbaar worden. Vaak heeft het te maken met afhankelijkheid van anderen, dit kan worden veroorzaakt door:

- Onwetendheid: Veel oudere mensen hebben de slag naar het digitale tijdperk niet gemaakt en laten hun financiële en administratieve zaken over aan een familielid. Vaak is er binnen een partnerrelatie een taakverdeling geweest, waarbij een van de partners de geldzaken behartigt. Na overlijden blijft de overgebleven partner in onwetendheid of onbekendheid achter en neemt een familielid deze taak op zich.
- Fysieke beperkingen: Allerlei lichamelijke beperkingen kunnen een reden zijn waarom ouderen hun financiële belangen door iemand anders laten behartigen. Meestal zijn dit beperkingen in het horen, het zien en in de mobiliteit.
- Sociale beperkingen: Slachtoffers van financieel misbruik hebben vaak een klein sociaal netwerk en weinig contacten buitenshuis.
- Mentale beperkingen: Ouderen met dementie of die lijden aan de gevolgen van een hersenbloeding lopen grotere kans om financieel misbruikt te worden.

Wat kun je doen bij (vermoedens van) financieel misbruik?

1. Praat met de oudere

Als je vermoedt dat een oudere die je kent wordt mishandeld, is het goed dat je erover begint. Dit kan moeilijk zijn, omdat je meestal niet weet wat er precies aan de hand is. Daarnaast kan een slachtoffer zich schamen en het probleem verborgen willen houden. Door erover te praten, kun je samen de volgende stap bespreken of zelf een oplossing bieden.

2. Bel Veilig Thuis op 0800-2000 (gratis en 24/7 bereikbaar)

Veilig Thuis is er voor iedereen die direct of indirect te maken heeft met mishandeling. Je kunt er terecht voor advies en hulp. Je krijgt een hulpverlener aan de lijn die naar jouw verhaal luistert. Deze hulpverlener zet alles voor je op een rij, beantwoordt vragen en geeft advies. Ook kijkt de hulpverlener samen met jou welke professionele hulp nodig is. Het is mogelijk anoniem te bellen.

Wat kun je doen om financieel misbruik te voorkomen?

Het is voor ouderen daarom goed om tijdig over financiële zaken na te denken. Wie gaat bijvoorbeeld de financiën beheren als de oudere dit zelf niet meer kan? En hoe worden de boodschappen betaald als naasten of familieleden dit voor de oudere doen?

Ook het vastleggen van de wensen op papier is belangrijk. Dat kan bijvoorbeeld via de notaris. Praktische maatregelen zijn er te treffen met de bank. Bij veelbanken kan de cliënt bijvoorbeeld afspraken maken over machtigingen op de eigen bankrekening, zogenaamde 'zakgeldrekeningen' of opnamelimiets. Als een oudere geen vertrouwenspersoon heeft, kan er een mentor of bewindvoerder worden aangesteld.